

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

גליון 2849

יום שלישי י"א אדר א' תשפ"ד
דף היומי בבלי: ב"ק קי | עמוד היומי: שבת ג. | דף הכולל: ב"מ פז | קנין ירושלמי: תרומות מט
דף היומי בהלכה: ר"ו ב' - ג'.
מוסר: שם עולם - ויש עוד מן האנשים' עד 'גם כאשר נתבונן'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: שער יראת שמים "ועתה הטח אונך" עד "וכמו שעשה האלוקים"

מעמד תפילה וזעקה על ציון מרן החתם סופר זצוק"ל, וסיום מסכת ברכות ב'עמוד היומי' במעמד הכנסייה הגדולה שע"י 'דרשו'

כמאה רבנים, ראשי ישיבות ודיינים מכל רחבי תבל הגיעו לכנסייה הגדולה ולמעמד התפילה והתחנונים בעד
עמך • מעמד הסיום נערך באולם בו התכנסו מרנן ורבנן לפני מאה שנה לתקן תקנות ולהקהיל קהילות • בשעת
כתיבת השורות, פוקדת משלחת הרבנים שליט"א את ציונו של מרן החתם סופר בפרשבורג

בכלל ובית הקברות בפרט, ולאחריו נשא דברים הגאון רבי בנימין
אקשטיין שליט"א, דומ"צ ויו"ר דרשו באירופה. דברי התעוררות
מרגשים נשא הגה"צ רבי חזקיהו משקובסקי שליט"א, אשר הזכיר
בדבריו את הקדמתו של מרן האחיעזר זצוק"ל, הקובע לדורות כי
דוקא בעת מלחמה ותמרות עשן, זהו הזמן הנכון להוסיף ולהגביר
חילים לתורה ולהאדירה.

בבית העלמין, פקדו חברי המשלחת את ציוניהם של הגאון
רבי יוסף ענגיל זצוק"ל, בעל ה'אתון דאורייתא', וכ"ק האדמו"ר
רבי ישראל מטשורקוב זצוק"ל, שם נישאו ברגש ובקול בכי פרקי
תהלים לישועת הפרט והכלל, כאשר הרבנים שליט"א מעוררים
ומזכירים את המצב הקשה בארץ הקודש, את חרב המלחמה,
ואחינו הנמצאים הצר ובשביה. דברים נשאו הגאונים רבי שריאל
רונזברג שליט"א, רבי שלמה זעפרני שליט"א והגאון רבי יוסף
רבינוביץ שליט"א.

בתום התפילות המעוררות, יצאו חברי המשלחות בהסעות
אל האולם המפואר והעתיק "סופיום זאלה" שבו נערכה הכנסייה
הגדולה לפני מאה שנה בראשות מרנן ורבנן זצוק"ל גדולי הדור
ההוא, ואשר שם הוכרזה לראשונה תקנת לימוד הדף היומי.

מ. סופר, שליח יתד נאמן לפרשבורג

בעד עמך רחמים שאל: כמאה ראשי ישיבות ומרביצי תורה,
דיינים ורבני קהילות מכל רחבי תבל, המריאו אתמול - יום שני
בבוקר, במשלחת מיוחדת לוינה ופרשבורג, למעמד תפילה
והתעוררות "בעד עמך" על ציונו הקדוש של מרנא החתם סופר
זיע"א בפרשבורג להעתיר לישועה ורחמים על עם ישראל הנתון
בצרה ובשביה, ועל ציוניהם של מרנן ורבנן גדולי ישראל זצוק"ל
בבית החיים העתיק בווינה. בשעות אחר הצהריים נחגג במעמד
רב רושם סיום מסכת ברכות במסגרת תכנית "העמוד היומי" של
ארגון "דרשו", ותחילת לימוד מסכת שבת.

כאמור, בשעת בוקר מוקדמת התכנסו בנמל התעופה מרנן
ורבנן שליט"א, ובראשם חברי מועצת גדולי התורה שליט"א,
ראשי ישיבות ורבני הקהילות שליט"א, שם התפללו תפילת
שחרית, שלאחריה מיד המריאו לוינה. עם נחיתת המשלחת, חברו
אליה חברי המשלחות מארה"ב ואירופה, לצד נציגות מכובדת של
רבני וינה, ומשם עשו את דרכם לבית החיים העתיק בווינה.

בכניסה לבית העלמין, נשא דברי פתיחה המנחה הרב ישראל
ליוש שליט"א שהזכיר את ההסטוריה העקובה מדם של וינה

היומי, שזכתה להצלחה כבירה בס"ד, וקרא לצירי "דרשו" בכל העולם לפתוח עוד ועוד שיעורים, אשר הם יעניקו את החיזוק וההגנה לעם ישראל וארץ הקודש.

בסיום מסכת ברכות התכבד הגאון רבי אהרן שיף שליט"א גאב"ד אנטוורפן, ואת ההדרן ערך הגאון רבי חיים פסח הורביץ שליט"א רב דחסידי בעלזא באשדוד. את הקדיש דרבנן בסיום המסכת, אמר הגאון רבי שבח צבי רזנבלט שליט"א, רבה של בני ברק, ואת מסכת שבת פתח הגאון רבי צבי רבינוביץ שליט"א, ראש ישיבת באיאן.

במעמד נישאו פרקי תהלים לישועת עם ישראל מאת הגאון רבי מתתיהו דייטש שליט"א, רב שכונת רמת שלמה, ובשעת כתיבת שורות אלו ננעל המעמד מתוך התרוממות ושמחה של מצוה, כאשר משם ימשיכו חברי המשלחות אל ציונו הקדוש של מרנא החתם סופר זצוק"ל בפרשבורג הסמוכה, שם יערך מעמד התפילה והזעקה "בעד עמך", ואמירת פרקי תהלים הנפתחים ב"אל תשחת" - כפי הסגולה שתיקן מרן החתם סופר לעת צר ומצוק, בתפילה לישועת עם ישראל וגאולתם מיד צר.

על ציונו של מרן החתם סופר גם יונח "ספר הגיבורים", ובו שמותיהם של הלומדים והנמנים על סדר העמוד היומי והמתחילים ללמוד מסכת שבתף לאחר מכן תמשיך המשלחת לציון בנו, מרן בעל הכתב סופר זצוק"ל, לתפילה בדבר ישועה ורחמים, כאשר הבוקר - יום ג', ימריאו הרבנים שליט"א בחזרה לארה"ק ולשאר מקומות מושבותיהם.

לאחר תפילת מנחה במקום, התיישב הקהל הענק לסעודת מצוה, במקומות אשר הוכשרו במיוחד לסעודה זו, כאשר האולם כולו עטוי וילונות התואמים את סגנון המעמד שהתקיים בכנסיה לפני מאה שנה. אל הקהל כולו הצטרפו בני הישיבות בוינה, וילדי תשב"ר תושבי העיר שבאו לשזוף את עיניהם במעמד הנדיר והכביר.

בשיאו של המעמד נכנסו מרנן ורבנן שליט"א ותפסו את מקומם בשולחן הכבוד, כשהם נכנסים שלובי זרוע למרכזו של האולם, אליהם מתלווה נשיא דרשו הרה"ג ר' דוד הופשטטר שליט"א. את המעמד פתח הרב שלמה רזנשטיין שליט"א, חבר הנהלת דרשו העולמית, שהזמין את הרב יעקב דב אורשנסקי שליט"א לפתוח ולהנחות את המעמד.

את המשאות המרכזיים נשאו הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א ראש ישיבת חברון וחבר מועצג"ת, רבי אברהם סאלים שליט"א ראש ישיבת מאור התורה, רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א רב שכונת קהלות יעקב בבני ברק ודומ"צ זכרון מאיר, הגאון רבי בנימין פינקל שליט"א משגיח ישיבת מיר, הגאון רבי חיים פרץ ברמן שליט"א ר"מ ישיבת פוניבז', הגאון רבי יחיאל מיכל שטיינמץ שליט"א דומ"צ סקווירא והגאון רבי ניסן קפלן שליט"א ראש ישיבת דעת אהרן.

את דבר ארגון "דרשו" הביא נשיא הארגון, הרה"ג רבי דוד הופשטטר שליט"א, שהרחיב במעלת יום שבת קודש, והודה לקב"ה על הזכות שבפתחת מסכת שבת במסגרת תכנית העמוד

קו השיעורים של 'דרשו'

***4992**

077-2222666

www.Dirshu.co.il

"הנה ימים באים..."

כי אם לשמוע

את דברי ה'...

הדף היומי בהלכה

-

רבי אריה זילברשטיין שליט"א
עברית - שיעור מקוצר - מורחב
שמות: 2021-2022
-

רבי אפרים סנל שליט"א
עברית - אידיש
שמות: 2021-2022
-

רבי מרדכי שלמה פרוינד שליט"א
אידיש
שמות: 2021-2022
-

רבי עדיאל אלון שליט"א
שאלות אקטואליות בדף היומי בהלכה
שמות: 2021-2022

הדף היומי תלמוד בבלי

-

רבי אפרים סנל שליט"א
עברית - אידיש
שמות: 2021-2022
-

רבי אפרים סנל שליט"א
עברית - שיעור מקוצר
שמות: 2021-2022
-

רבי אפרים סנל שליט"א
עברית - שיעור מקוצר
שמות: 2021-2022
-

רבי אפרים סנל שליט"א
דגם מתוקה על דברי רבינו
שמות: 2021-2022

עמוד היומי תלמוד בבלי

-

רבי אריה זילברשטיין שליט"א
שמות: 2021-2022
-

רבי דוד הופשטטר שליט"א
אנגלית
שמות: 2021-2022
-

רבי מאיר עזרעא שליט"א
צמית
שמות: 2021-2022
-

רבי דוד בוק שליט"א
עברית עם "ביאור" מוספות
שמות: 2021-2022
-

רבי אליהו שור שליט"א
תשאים מיוחדים בעמוד היומי
שמות: 2021-2022

מעמד הכנסייה הגדולה שע"י 'דרשו'

דפיקות בני הישיבות והתתניקי"ם בדלתות בתינו, מביאות אותנו לעסוק באחת הסוגיות הבוערות ביותר בחיי היהודי

ההורים שמחתנים ילדים, האח האברך שמגלגל גמחי"ם, השכן במצוקה, אלמנה מהשכונה, "קופת העיר", "עזר מציון", "לב לאחים"... | למי נתרום את מעשרות הכספים שלנו?

הכספים שלנו? * ההורים שמחתנים ילדים, האח האברך שמגלגל גמחי"ם, השכן שנקלע למצוקה, אלמנה מהשכונה, חסידי נדבורנה מול אברך ליטאי, בית כנסת ספרדי מול בית כנסת תימני, "קופת

אנו מתקרבים לפורים ודפיקות בני הישיבות והתתניקי"ם בדלתות בתינו, מביאים אותנו לעסוק באחת הסוגיות הבוערות ביותר בחייו של יהודי: למי לתת קודם את כספי הצדקה ומעשרות

בתורתנו יש כר נרחב לאהבת הזולת, אבל לא זהו המקור לצדקה. צדקה היא מעשה של חובה ויושר. היהדות מגדירה בדיוק את חובות הצדקה המוטלות על האדם: כמה לתת, מתי לתת, למי לתת. ההלכה עוסקת בפרטי פרטים בסדרי עדיפויות: האם עדיף לתת מעט לרבים או הרבה למעט? עניי עירך או קרוביך - מי קודם? מה נחשב לצדקה? אפילו עניי שבישראל אינו פטור מצדקה, כפי שאיש אינו נמצא מעל לצדק.

התורה הקדושה מחייבת אותנו לתת צדקה, לא כמעלה או כ'לפנים משורת הדין', אלא כחובה גמורה. אין זה סתם מעשה נאה, הנהגה טובה בעלמא, הנתון לשיקול דעתו האישי של כל אחד, אלא חובה מוחלטת. הרכוש הכספי אינו אלא פיקדון הנתון בידי האדם, והאדם הוא בבחינת אפוטרופוס שצריך לנהל רכוש זה כיאות, והניהול היאה כולל נתינת צדקה בנדיבות, לפי כללי ההלכה.

מעשר כספים לאברכי כולל

המעלה העליונה ביותר בצדקה, היא החזקת לומדי תורה עניים, כמובא במדרש תנחומא: "עֲשֹׂר תַעֲשֶׂר" - מִכָּאן נִמְזוּ לְמִפְרָשֵׁי יָמִים וְכוּ', לְהַפְרִישׁ אֶחָד מִן עֲשָׂרָה לְעַמְלֵי תוֹרָה". ואולם, כאשר אנו תורמים לראש הכולל, כדי שישלם לאברכים את משכורת האברכים, נוח. אך האם אפשר לתת לאברך כולל מעשר כספים, כאשר הוא כבר מקבל מילגה מהכולל? האם אברכי כוללים נחשבים לעניים מבחינת ההלכה? והלא משכורת הכולל היא משכורת קבועה, הלא כן!?

ב"אורחות רבינו" (ח"ד עמוד ט') מובא שרבינו הקהילות יעקב זצוק"ל הורה שמצוה לתת לאברכי כוללים מעשרות כספים, משום שהוא אינו פועל ולא חייבים לשלם לו את מילגת הכולל. וגם מפני שאם אין כסף לראש הכולל, הוא אכן אינו משלם משכורת. דברים דומים כתב בנו של רבינו הקהילות יעקב, הלא הוא רבינו שר התורה הגר"ח קניבסקי זיע"א, בספרו דרך אמונה (מתנות עניים פ"ט י"ג): "נִרְאֶה שֶׁהַלּוֹמְדִים בְּכוֹלֵל וַיֵּשׁ לָהֶם מִשְׁכָּרְתָּ קְבוּעָה בְּכָל חֹדֶשׁ כְּדֵי צְרָכָם לְחֹדֶשׁ זֶה, כִּינּוּן שֶׁהַהֲנַחְלָה לֹא הִתְחַיְבָה לְתֵת לָהֶם אֶלָּא אִם יִהְיֶה לָהֶם, וְאִם לֹא יִהְיֶה לָהֶם אִי אֶפְשָׁר לְתַבְּעֵם לְדִין או שֶׁהֲרִשׁוּת בְּיַד הַהֲנַחְלָה לְשַׁלְּחָם כְּשִׁירָצוֹ, דִּינָם כְּעֲנָיִים מִמֶּשֶׁ הַמִּתְפַּרְנְסִים מֵהַצְּדָקָה וּמִתָּר לָהֶם לְטַל צְדָקָה אִם אֵין לָהֶם מְאֵתִים זֶה, אֲבָל אִם הַהֲנַחְלָה הִתְחַיְבָה לְתֵן לָהֶם גַּם מִשְׁלָהֶם אִם לֹא יִהְיֶה לָהֶם, וְגַם אִי אֶפְשָׁר לְסַלְּקָם (מֵהַכוֹלֵל) בְּתוֹךְ הַשָּׁנָה, אִזּוּ נִחְשָׁב כְּאֵלוֹ יֵשׁ לָהֶם פְּרִנְסָה לְשָׁנָה".

הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א (שו"ת תשובות והנהגות ח"ד רט"ו) מדגיש שהכל לפי הענין. אם האברך מקבל מילגה קבועה מכולל מסודר, שמשלם משכורת בזמן, ויש לו כסף כדי לשלם את צרכיו המינימליים, על ידי המשכורת מהכולל, משכורת רעייתו וקצבת הילדים של הביטוח הלאומי, אין לתת לו מעשר כספים. אך אם מצבו הכלכלי אינו טוב, למרות משכורתו, אפשר לתת לו מעשר כספים. בספר "הלכות צדקה" מספר ששאל את מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל האם מותר לתת לאברכים מעשר

העיר, "עולם חסד", "עזר מציון", "לב לאחים", "עזר נישואין", בית הכנסת השכונתי, "איחוד הצלה", ישיבה לצעירים מצוינים, מתיבתא לנוער מתמודד, הכנסת כלה או אחות שלי? | הגאון רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א, מראשי ישיבת משאת המלך, ראש כולל בישיבת אברכים 'מדרש אליהו', מחבר ספרי הלכה נודעים וממקורביו של מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצ"ל, במאמר הלכתי מרתק: איפה נשים את הכסף שלנו?

פרופ' רוברט פיישר ועמיתיו מאוניברסיטת אלברטה שבקנדה, חקרו במשך שנתיים מבצעי איסוף תרומות ארציים, ופירסמו את התוצאות במחקר מרתק, שפורסם לפני כתרסר שנים. הם ניסו לגלות מה גורם לבני אדם לתת מכספם לזולת. מה הופך נתינת צדקה למין חובה מקובלת, חוצת מגזרים ותרבויות. מדוע כמעט כולם מודים בצורך לתת מרכושם לאחר, שלא שפר מזלו?

המחקר, שנערך על ידי מלומדים נוכרים, לא עסק, ככל הנראה, במצוות עשה דאורייתא של צדקה ובידיעות של כל אחד מאיתנו על מעלת הצדקה המופיעים בחז"ל ובכלל הספרים הקדושים, אך עדיין ניתן ללמוד ממנו כמה תובנות.

אם חשבתם לרגע באפשרות שבני אדם תורמים לאחרים בגלל טעמה המתוק של הנתינה, טעיתם. מה שגילה המחקר הוא שהבריות לא נותנים כדי להרגיש טוב יותר. הם נותנים כדי לחסוך מעצמם את תחושת הבושה העמוקה שהם חווים כשאינם עוזרים לאחרים. בושה היא רגש שלילי עוצמתי מאד, ובני אדם מוכנים לעשות הרבה כדי להימנע ממנה. החוקרים גילו, בין השאר, שאנשים תרמו פחות כסף, אם הקבלה על התרומה הגיעה יחד עם שי סמלי כמו דיסק. תמריץ חומרי לתרומה תוגמל פחות מאשר הבהרות ופירוט על מטרות כספי התרומה. המחקר קובע: אנשים לא תורמים בגלל הרווח האישי, אלא בגלל תחושה חזקה של מחוייבות לסייע לנצרכים.

המחקר פורסם בכל העולם ועורר הדים נרחבים. נראה שמארגני מגביות הצדקה השונות, שמנסים לעיתים לחלק לתורמים דברים נוספים מעבר לחובת הצדקה עצמה, כמו תשורות והגרלות, ברכות מרבנים, תפילות בקברי צדיקים וכדומה, צריכים ללמוד לעומק את המחקר הזה, לפיו אנשים תורמים בעיקר כי הם חשים מחוייבים לתרום. ככל שנגביר להם את תחושת המחוייבות לתרום ללומדי תורה, לעניים, לקרובים נזקקים, לעניי עירך, כך תעלה רמת התרומות.

בספר "החיים במחוייבות" מובאת עובדה מעניינת. הצדקה היא ערך מוכר בכל תרבויות העולם. אבל חיוב נתינת הצדקה אינה יונקת מאותם שורשים. המילה 'צדקה' באנגלית ובשפות מערביות אחרות נובעת ממילה לטינית ששורשה אהבה (Charitas, charity), בעוד שלמילה 'צדקה' בלשון הקודש, אין שום קשר למילה 'אהבה', אלא דוקא למילה 'צדק'. האהבה והשלכותיה הן דבר הנתון לליבו של האדם. האהבה, מעצם מהותה, היא עניין של בחירה, דבר המותיר מרחב תמרון. זו מילה המחייבת הרבה פחות מ'צדק'. צדק הוא חובה.

כספים והגר"נ זצוק"ל השיב: "בדרך כלל אפשר לומר שרוב האברכים נקראים עניים ואפשר לתת להם מכספי מעשר". שאל המחבר את הגר"נ קרליץ: "ואם אשתו עובדת ומביאה משכורת הביתה, האם גם נחשב הוא לעני?" השיב הגר"נ זצ"ל: "וכמה ילדים יש בביתו?!".

מדברי תשובת מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל לנו מקבלים תמונה ברורה על הנושא. מילגה רגילה של אברך אינה מספיקה לכלכלת בית ומשפחה ברוכת ילדים, כמובן. אם משכורתה של האישה מצטרפת כדי לכלכל את המשפחה כיאות, מה טוב. אך אם עדיין קשה להם להתפרנס כך, מצוה לתת להם כספי מעשר, אך אם האישה משתכרת סכום נכבד, אין סיבה לתת להם כספי מעשר, כיון שהם חיים ברווחה כלכלית, או לפחות, ברמת חיים סבירה ונאותה. כמובן שכאשר האברך מחתן ילדים ונצרך לסכומים גדולים, מצוה לתמוך בו ולזכות למעלה העליונה של מעשר כספים לעמלי תורה, וכל הקרוב קרוב- קודם. תמיכה בעמלי תורה מקרובינו ובשרינו, היא מעלה עליונה שאין לתארה ולשערה.

ההורים קודמים לכולם

במקרים רבים, רבים מידי, לדאבון לב, כספי הצדקות שלנו הולכים למטרות פחות חשובות, רק בגלל שגובי הצדקה שהתרימו בעבורם היו חברים שלנו, מאנ"ש, דומיננטיים יותר ופעילים יותר. בעוד שהמשפחות שבאמת נמצאות במצוקה, או הארגונים שבאמת חשוב לתרום להם, אינם כה דומיננטיים וצבעוניים. אם נפקח עיניים ונסתכל מסביב, נוכל להבחין בתופעות כאלה, וחבל לפני מספר שנים חולקו עלונים של קופת צדקה חשובה, הקוראת לנו לתרום את כספי הצדקה שלנו דוקא לגר צדק. המסר המרכזי בעלון היה שנצטוונו כולנו במיוחד על אהבת הגר, שהרי חז"ל אמרו שכל העובר ומצער את הגר ומתירש בהצלתו או בהצלת ממונו או שמיקל בכבודו, מצד שהוא גר ואין לו עזרה, ביטל מצות עשה ועונשו גדול מאד, שהרי בכמה מקומות הזהירה תורה עליו באופן מיוחד.

קראתי את העלון הזה ולמען האמת, ממש התרגזתי. נכון, אין ספק שהתורה חיבה אותנו לסייע לגרי הצדק בכל כוחנו, אבל מכל שורה ושורה שבעלון השתמע שתרומה לגרים היא התרומה החשובה ביותר. זה לא מדויק כלל. בהלכה נפסק במפורש שכל יהודי, כהן לוי או ישראל, ואפילו ממזר או נתין, קודמים לגרי הצדק. אם יש לך שקל לצדקה, מולך עומד יהודי עני או גר צדק- היהודי, שנוגד בקדושת ישראל, קודם לו!!

נעשה סדר.

כדאי פשוט להעתיק לנו מה שכתב על כך החפץ חיים, בספרו אהבת חסד (ח"ב פרק יט):

"נבוא לבאר את אפן החלוקה של מעות מעשר. הנה ידוע שמעות מעשר עקרו הוא לצדקה לחלק לעניים, וקרוביו העניים הם קודמין בזה לאחרים. ואפילו לבני הגדולים שאינו חייב לטפל בהם- יכול לתן להם מעשרותיו, דכיון שאין להם משל עצמם הוי

צדקה גמורה. ואפילו יש יכלת בידו לפרנסם ממקום אחר. ואפילו לאביו ואמו מתר לתת אם הוא עני, אך אם יש יכלת בידו לפרנסם ממקום אחר, אמרו חכמים תבוא מארה למי שמפרנס אביו ואמו ממעות צדקה. ואם קרוביו אינם עניים ומחלקם לעניים אחרים, מהנכון שיהדר לכתחלה לחלקם לעמלי תורה למען יחזקו בתורת ה', כי משמע במדרש שעקר המעשר נתקן בשביל להחזיק לעמלי תורה דו"ל המדרש תנחומא פ' ראה עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר עשר בשביל שלא תתחסר רמז למפרשי ימים [הינו שאותן אנשים עוסקין במסחר] שיפרישו אחד מעשרה לעמלי תורה וגם ע"ז הבטיח הכתוב שבאה ברכה לתוך ביתו של אדם כדכתוב הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בואת וגו', הנו ע"י שיהיה טרף בביתי יוכלו הכהנים והלויים לעסק בתורת ה' ועבור זה 'והריקתי לכם ברכה עד בלי די', כי תקף לת"ח ברכה כמו שאמרו חז"ל [ברכות מ"ב] [וכענין שאמרו בחליו קל"א אין נותנין מתנה לכהן עם הארץ, שנאמר "לתת מנת הכהנים והלויים למען יחזקו בתורת ה' וגו']. ואם אינו יכול לחלק את הכל לבעלי תורה, יראה לחלק להם רבם או חציים" הגר"מ גרוס שליט"א כותב (בקונטרסו "מילי דבי הלולא")

שלפי המצב בימינו שההורים, אלו שאינם עשירים ואמידים, כורעים תחת נטל הוצאות נישואי ילדיהם, על כן צריכים בניהם ובנותיהם לנהוג בהם מידת הכרת הטוב על כל השפע שקיבלו מהם וטרחו בכל מאודם להשיאם בכבוד ובאופן שיוכלו לשבת וללמוד בהשקט ובטח. והגר"י בלוי זצ"ל כותב בספרו "צדקה ומשפט" (פה הערה כ"ד) שמן הראוי שהחתן והכלה המקבלים כסף מתנות לנישואיהם, שיתנו לפחות את המעשר מהמתנות להוריהם הזקוקים לכך ונכנסו בעול החובות כדי להשיאם.

יסוד כבודם של ההורים, כותב ה'חובות הלבבות', הוא מטעמי הכרת הטוב, על אשר הביאונו לחיי העולם הזה ודאגו לרווחתינו, כמלאך הטופח על קדקודינו ואומר לנו "גדל". אין ספק שהאנשים שאנו חייבים להם הכרת הטוב מרובה מאין כמותה, הם הורינו היקרים. והנה בדורות האחרונים צריכים אנו להכיר להם טובה לא רק על עצם גידולנו ועלייתנו ברוח ובגשם, אלא גם על כך שהם רכשו בעבורנו את הדירה בו אנו מתגוררים, איש איש לפי השתתפותו וחלקו, וגם על הוצאות הנישואין הכבדות, שהוטלו על כתיפם. רבבות אברכים נותנים את כל כולם, הון ודמים, תרתי משמע, לילדיהם, כדי שיקימו בית נאמן בישראל, בקלות ובנינוחות כפי האפשר. הורים רבים כורעים תחת נטל החובות העצומים, שנלקחו רק משום שאנו בניהם ובנותיהם, נשב בהשקט ובבטח, נהנים מפירות חובותיהם, פריסת התשלומים והמשכנתאות שהם נטלו על עצמם, ברוב אהבתם אותנו וכדי שנוכל לשקוד על דלתי תורה ללא דאגות.

אין ספק שכולנו מוקירים ומכירים להם טובה נצחית, אך ביכולתנו גם לסייע להם ולהוכיח בפועל שאנו מכירים טובה. לכל יהודי, גם לאברכים מעוטי יכולת, שחיים בצמצום וללא רכישת שום מותרות מיותרות, ישנם כספי 'מעשר כספים'. ישנו

אתה מיטיב עם השני, הקב"ה מיטיב עמך. אם נותן האדם משלו לחבירו, אם דואג האדם ומיצר בצרת חבירו, גורף הדבר הנהגת ה' שכנגד - במדה שאדם מודד, מודדין לו" (ברכת מרדכי, מוסר, ראש השנה).

סגולה לרחמי השם: אמרו חז"ל (שבת קנ"א): "ונתן לך רחמים ורחמך", כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים". וביאר המסילת ישרים (פי"ט): "וְזֶה פְּשׁוּט, כִּי הַקַּב"ה מוֹדֵד מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, וְמִי שֶׁמְרַחֵם וְעוֹשֶׂה חֶסֶד עִם הַבְּרִיּוֹת, גַּם הוּא בְּדִינּוֹ יִרְחַמוּהוּ וְיִמְחְלוּ לוֹ עֲוֹנוֹתָיו בְּחֶסֶד, שֶׁהָרִי מְחִילָה זֶה דִּין הוּא, כִּי הוּא שְׁהִיָּה מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּתוֹ, וְהוּא מֵה שֶׁאֲמָרוּ ז"ל (ר"ה י"ז): "לְמִי נוֹשֵׂא עוֹן, לְמִי שֶׁעוֹבֵר עַל פְּשָׁע". וְמִי שֶׁאֵינוֹ רוֹצֵה לְהַעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו, אוֹ אֵינוֹ רוֹצֵה לְגַמֵּל חֶסֶד, הִנֵּה הַדִּין נוֹתֵן שְׂגָם עִמּוֹ לֹא יַעֲשׂוּ אֶלָּא שׁוֹרֵת הַדִּין, רָצָה עֲתָה מִי הוּא זֶה וְאֵיזָה הוּא שְׁיֻכַּל לְעַמֵּד אִם הַקַּב"ה עוֹשֶׂה עִמּוֹ שׁוֹרֵת הַדִּין, וְדוּד הַמְּלָךְ מִתְפַּלֵּל וְאוֹמֵר: "וְאַל תָּבוֹא בְּמִשְׁפָּט אֶת עַבְדְּךָ כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָּל חַי". אֲמַנָּם הַעוֹשֶׂה חֶסֶד יִקְבַּל חֶסֶד, וְכָכֵל מֵה שֶׁיִּרְבֶּה לַעֲשׂוֹת כֶּף יִרְבֶּה לְקַבֵּל, וְדוּד הָיָה מִתְפַּלֵּל בְּמִדָּתוֹ זֹאת הַטּוֹבָה שֶׁאֲפִלוֹ לְשׁוֹנְאָיו הָיָה מִשְׁתַּדֵּל לְהִיטִיב". וְכַתֵּב הַרְמַב"ם (מתנות עניים פי"ה ב'): "לְעוֹלָם אֵין אֶדָם מַעֲנִי מִן הַצְּדָקָה וְאֵין דְּבַר רַע וְלֹא הַזֵּק נִגְלָל בְּשִׁבִיל הַצְּדָקָה. כָּל הַמְּרַחֵם מְרַחֲמִין עָלָיו שֶׁנֶּאֱמַר וְנָתַן לָךְ רַחֲמִים וְרַחֲמֶךָ וְהִרְבֶּךָ". וְכַתֵּב הַטּוֹר (יו"ד סימן רמז): "וְכֹל הַמְּרַחֵם עַל עֲנִיִּים - הַקַּב"ה מְרַחֵם עָלָיו".

סגולה לביטול גזירות קשות: "הַצְּדָקָה דוֹחָה אֶת הַגְּזֵרוֹת הַקְּשׁוֹת" (טור, שם).

סגולה להצלת חיים ואריכות ימים: "וְצְדָקָה תִּצְלֵל מִמּוֹת" (משלי י, ב). "וצדקה ברעב תציל ממות", (טור, שם). ובאבות דרבי נתן מובא כך: "מַעֲשֶׂה בְּחֶסֶד אֶחָד שֶׁהָיָה רִגִּיל בְּצְדָקָה. פַּעַם אָחַת הֵלֵךְ וַיֵּשֶׁב בְּסַפְיָנָה, בָּא הַרוּחַ וְטָבַע סַפְיָנוֹ בַּיָּם. רָאָהוּ רַבִּי עֲקִיבָא וּבָא לְפָנָיו בֵּית דִּין לְהַעֲדִיד עַל אִשְׁתּוֹ לְהַנְשֵׂא. עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ עַת לְעַמֵּד בָּא אוֹתוֹ הָאִישׁ וְעַמֵּד לְפָנָיו. אָמַר לוֹ: אֵתָה הוּא שֶׁטָּבַעְתָּ בַּיָּם? אָמַר לוֹ: הֵן. וְמִי הֶעֱלָךְ מִן הַיָּם? אָמַר לוֹ: צְדָקָה שֶׁעֲשִׂיתִי הִיא הֶעֱלִיתִי מִן הַיָּם. אָמַר לוֹ: מֵאֵין אֵתָה יוֹדֵעַ? אָמַר לוֹ: כִּשְׂרִידָתִי לְמַעֲמָקֵי מְצוּלָה שֶׁמַּעֲתִי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל מְגַלִּי הַיָּם, שֶׁזֶּה אוֹמֵר לְזוֹ וְזוֹ אוֹמֵר לְזוֹ רִצּוֹ וְנִעְלָה אֶת הָאִישׁ הַזֶּה מִן הַיָּם, שֶׁעָשָׂה צְדָקָה כָּל יָמָיו. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה פָּתַח ר' עֲקִיבָא וְאָמַר בְּרוּךְ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ שֶׁיִּשְׂרָאֵל שֶׁבָּחָר בְּדַבְּרֵי תוֹרָה וּבְדַבְּרֵי חֻמִּים, שֶׁדַּבְּרֵי תוֹרָה וְדַבְּרֵי חֻמִּים קִיָּמִין הֵם לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים שֶׁנֶּאֱמַר "שֶׁלַח לְחֶמֶךָ עַל פְּנֵי הַיָּם כִּי רַבֵּב הַיָּמִים תִּמְצָאָנּוּ", וְעוֹד כְּתִיב "וְצְדָקָה תִּצְלֵל מִמּוֹת". וְכֵן מוֹבָא בַּבְּבֵא בְּתֵרָא (יא) שֶׁאֲמָרוּ עַל בְּנִימִין הַצְּדִיק שֶׁפִּירַס אִשָּׁה וְשִׁבַּע בְּנֵיהֶּ, שֶׁהוֹסִיפוּ לוֹ 22 שָׁנִים עַל שְׁנוֹתָיו.

סגולה להפיכת מידת הדין לרחמים וצדקה אינה נכבית ע"י עבירה: "צדקה הופכת מידת הדין למידת הרחמים, ואין עבירה מכבה אותה כשאר מצוות" (ברכי יוסף יו"ד סימן רמז, דרך אמונה מתנות עניים י, ד, ועי' בספרי ויאמר שמואל סי' מז בביאור הדבר). לא כדאי להשקיע?

נידון בהלכה כמה מכספי מעשר הכספים ניתן להפריש לבני משפחה קרובים, אך חלק מכספי המעשר בוודאי אפשר להעניק לקרובי משפחה הזקוקים לכך. והנה טוב יעשו הבנים והחתנים אם יתנו לפחות חלק מכספי 'מעשר הכספים' שלהם להוריהם הכורעים תחת נטל רכישת נישואי יתר הצאצאים. כך יקלו, ולו במקצת, על דאגות ההורים, שסייעו להם עצמם מספר שנים קודם לכן, כדי לרכוש דירה ולהינשא בכבוד.

כאשר ההורים זקוקים ממש לכסף, נפסק בשו"ת חתם סופר (יו"ד רכ"ט) שהילדים חייבים לתמוך בהוריהם ולתת להם את כל מחסורם. ואם אין לילדים מספיק כסף משלהם, צריכים לתת הם את כל כספי הצדקה ומעשר הכספים שלהם להוריהם, ונתנית צדקה ומעשר כספים להורים קודמת לכל העניים האחרים. ולמרות שנפסק ש"כיבוד אב - משל אב" והבן צריך לכבד את הוריו מכספי ההורים ולא מכספו שלו, אך זה לא נאמר במקרה זה, בו הבן נותן את הכסף מכספי הצדקה שלו ולא מכספי התקציב השוטף שלו, והוא אינו מפסיד מכך דבר, כיון שהרי את כסף זה היה נותן בכל מקרה לעניים ונצרכים, ואם כן, עדיף שיתן אותם להוריו.

החיי אדם (חלק א כלל סז) כותב שאם אביו צריך כספי מעשר, אז "אסור ליתן צדקה לעני אחר, שאביו קודם לכל אדם"!!

מִן הַגְּר"מ שְׁטֵרנְבוּךְ שְׁלִיט"א (שו"ת תשובות והנהגות ח"ג רפ"ו) דן בעניין בהרחבה והוא מסכם וכותב: "אם האב זקוק לעזרה, אזי אפילו יש לפני הבן מקרי צדקה חמורים יותר, חייב לתת את כל כספי הצדקה שלו כדי לעזור לאביו, מכח מצות עשה של כיבוד אב", ומוסיף הגר"מ שטרנבוך: "וכשעושה כן, אסור לו לספר לאביו שזה מעות צדקה, כיון שבוזה יגרום לעגמת נפש לאביו כשישמע שמקבל צדקה, והבן חייב רק להנעים לאביו ולא לגלות לו שהכסף בא מכספי הצדקה שלו, ואם הבן יכול להחזיק את אביו בכבוד מכספו שלו, לא יקח לזה ממעות צדקה, ותבוא מארה למי שמפרנס את אביו ממעות צדקה שלו (כפי שפסק הרמ"א)". (וראו עוד שו"ע ורמ"א יו"ד רמ, ה ובשו"ת צ"א ח"ט סי' א ובס' לרעך כמוך פ"ב, בש"ך יו"ד רמט ס"ק ג ובשו"ת מהרי"ל סי' נד ולקט יושר ח"ב עמ' 37 בשם ר"י אופנהיים, והובא בכנה"ג יו"ד רנא הגב"י כג).

סגולה להינצל ממאורעות המלחמה

זה לא סוד שאנו נמצאים בימים קשים וכואבים. אחינו שבויים בשבי החמאס, מאות אלפים עקורים מבתיהם ועם ישראל נמצא במלחמה, כשרבבות חיילים נמצאים במקומות סכנה מוחשיים, לחיים או להיפך, השם ירחם. הצדקה היא סגולה בטוחה מחז"ל והקדמונים להינצל מכל צרה וצוקה. הנה מקבץ 'סגולות' מחכמינו, לכל נותני התרומות והצדקות:

סגולה לשינוי הדין ולהעברת רוע הגזירה: "ותשובה ותפילה וצדקה - מעבירין את רוע הגזירה", קוראים כולנו, בעומדנו בתפילת ראש השנה, את מילותיו המרטיטות של רבי אמנון ממגנצא. וכך מבהיר זאת הגרב"מ אזרחי זצ"ל: "צדקה" עניינה -

לפתוח תוכנית השקעות או להפקיד בגמ"ח?

שאלה המעסיקה לאחרונה רבים מהאברכים הצעירים: האם מותר להורים לחסוך כסף בכל חודש בחשבון בנק, בתוכנית חיסכון וכדומה, לצורך הוצאות חתונה ודירה של ילדיהם, למרות שעדיין הילדים לא הגיעו לפרקם ולא השתדכו?

כתב על כך ה"אגרות משה" (יו"ד ח"א קמ"ד): "ברור שרשאי האב לקבל על זה צדקה, לא רק שכבר נשתדכה ביתו וקרוב לזמן החתונה, אלא אף בזמן קודם, אף שלא נשתדכה, כדי שיהיה לו במה לשדכה ולהשיאה". הוסיף האגרות ומשה וכתב, שלא רק האבא יכול להתחיל לחסוך מכספי מעשר עבור נישואי צאצאיו, אלא גם האחים יכולים להפריש מכספי המעשר שלהם, כדי שיוכלו לסייע להוריהם בעתיד לצורך נישואי אחיהם ואחיותיהם קרובה היא לכך דעת מרן הגר"ש וואזנר זצ"ל (מובא בקובץ מבקשי תורה חלק כ"ג), שמהגיע הילד לגיל 11, ההורים מתחילים כבר להילחץ ולחסוך כסף, לקמץ בהוצאות ולא להחליף רהיטים בבית, "כי משער בנפשו שצריך עוד מעט לחתן ילדיו, ואם כבר מיקרי סמוך לפרקן". ודעת מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל (מבקשי תורה שם) שמותר לחסוך מכספי מעשר להוצאות חתונת הבנות מגיל 17 ולבנים מגיל 18, ואילו מרן הגרב"צ אבא שאול זצ"ל (מובא במעשה הצדקה עמוד י"ב), שמותר לחסוך מכספי מעשר רק אם בנו מצא כבר כלה בפועל. ובשם הגר"ש ז"א אורבך זצ"ל (קול התורה חוברת ל"ט): אפשר לחסוך כספי מעשר לפני שילדיו הגיעו לפרקן. ודעת הגר"נ קרליץ זצ"ל (חוט שני ח"ב עמוד של"א) היא כך: "הפוחת חשבון חסכון, שירד כל חודש מכספי מעשר כדי לחתן בעתיד את ילדיו, אין לעשות כן אם קיימים עניים בעיר, וצריך ליתן לעניים את הכסף- מעשר. ואומנם מותר להפקיד חלק מכספי המעשר לגמ"ח שנותן הלוואות לאנשים בתנאי שיקבל בחזרה את הפקדון בזמן שיחתן את הילדים, אף במקום שיש בו עניים, וכשיצטרך לחתן את הילדים - ייקח את הכסף מהגמ"ח לצורך הנישואין".

לאחרונה דנים אברכים רבים וצעירים, שילדיהם קטנטנים ועדיין לא הגיעו לגיל נישואין, האם אפשר להפקיד את כספי המעשר במסלולי חיסכון והשקעות שונים, כדי שיניבו להם רווחים נאים בעתיד וכך יוכלו, בעתו ובזמנו, לקחת את כל הכסף והתשואות להוצאות החתונה והדירות של ילדיהם. לכאורה אפשר להקל בדבר לדעת האגרות משה, אך לדעת הגר"ש וואזנר אפשר לעשות זאת רק כשהילדים הגיעו לגיל 11, כשלדעת הגר"ש אלישיב רק כשיגיעו לגיל 17-18 ולדעת הגרב"צ אבא שאול- רק כשכבר יתארסו. לכן העצה הטובה ביותר, מבחינה הלכתית, היא לאמץ את פסקו של הגר"נ קרליץ ולהפקיד את כספי החסכונות בגמ"ח שכבר כעת משתמש בכספנו למטרות הלוואה לאחרים, כאשר את הכסף שנחסוך נוכל לקבל כשהילדים ייתארסו בס"ד (או בסמוך לאירוסיהם). ואמנם הראוני שהגר"י בלוי זצ"ל בספרו צדקה ומשפט, כותב שניתן לחסוך או להשקיע מראש בתוכנית חסכון או תשואה, לטובת נישואי הצאצאים.

חסיד ויזניץ צריך לדאוג, קודם כל, לחסידי ויזניץ!!

ההורים שלנו, ברוך השם, סיימו לחתן את כל הילדים או שהם מסודרים כלכלית. למי ניתן את מעשר הכספים שלנו? השולחן ערוך והרמ"א, שני הפוסקים שכולנו כולנו מציייתים להוראותיהם, מסדרים לנו רשימה מאד מסודרת ומדוייקת של סדרי חלוקת כספי הצדקה שלנו. הנה ההלכה כמות שהיא, מבלי שהוספתי עליה מילה אחת, כפי שהובאה בשולחן ערוך (יו"ד רנא, ג). (רק שניקדתי אותה, שיהיה יותר קל לקרוא...):

"הנותן לבניו ובנותיו הגדולים, שאינו חייב במזונותיהם, כדי ללמד את הבנים תורה ולהנהיג הבנות בדרך ישרה, וכן הנותן מתנות לאביו והם צריכים להם, הרי זה בכלל צדקה. ולא עוד אלא שצריך להקדימו לאחרים. ואפילו אינו בנו ולא אביו, אלא קרובו, צריך להקדימו לכל אדם. ואחיו מאביו קודם לאחיו מאמו. ועניי ביתו קודמין לעניי עירו, ועניי עירו קודמין לעניי עיר אחרת. והקבועים בעיר קרויים עניי העיר, והם קודמין לעניי אחרים הבאים לשם ממקומות אחרים. ויושבי ארץ ישראל קודמין ליושבי חוצה לארץ". וכתב הרמ"א: "פרנסת עצמו קודמת לכל אדם, ואינו חייב לתת צדקה עד שיהיה לו פרנסתו ואח"כ יקדים פרנסת אביו ואמו, אם הם עניים, והם קודמים לפרנסת בניו. ואחר כך בניו, והם קודמים לאחיו, והם קודמים לשאר קרובים, והקרובים קודמים לשכניו, ושכניו לאנשי עירו, ואנשי עירו לעיר אחרת".

המסר ברור מאד. בחלוקת כספי הצדקה ומעשר הכספים שלנו עלינו להעדיף את המעגלים הקרובים אלינו, משם למעגלים קרובים פחות, ומשם למעגלים רחבים יותר. ככל שהנצרכים קרובים אלינו יותר- כך עלינו להעדיפים יותר אלינו.

הורים, בנים ובנות, (לפי כל הדעות, ניתן לסבא ולסבתא לסייע בפרנסת הנכדים והקטנים והגדולים מכספי מעשר, ואפילו בנכדים הקטנים יותר מגיל שש- פתחי תשובה אבה"ע"ז סימן ע"א, שבט הלוי ח"ה סימן קל"ג). אחים, אחיות, שאר קרובי המשפחה, ומשם לשכנים. כן כן, אם השכנים שלנו מתחתנים ילדים וצריכים כסף, עלינו לתת להם את כספי הצדקה ומעשרות שלנו. אחריהם השכנים בבניין הסמוך, ברחוב וכן הלאה. הרבנים שלנו קודמים ליתר תלמידי החכמים, עניי עירו קודמים לעניים אחרים ובני ישיבה הלומדים בעירו קודמים לעניי העיר האחרים, שאינם לומדי תורה, ובכלל, כפי שהבאנו בתחילת דברינו, נתינת מעשרות לתלמידי חכמים ועמלי תורה עניים הינה המעלה הגבוהה ביותר במעשר כספים. יתום קודם לאלמנה בסדרי הקדימה וישנם שכתבו שכל שליבו של העני והנזקק נשבר ונדכה יותר, כך קודם הוא לאחרים שאינם כה מדוכאים ועצובים.

בעבר שאלתי את מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל מי נכללים בגדר "עניי העיר" ומהו המושג "עיר" לענין "עניי עירך קודמים". האם הרשות המוניציפאלית היא הקובעת?- הצביע הגר"ח זיע"א על דברי ה"ביאור הלכה" (סימן תס"ח ד"ה וחומרי), הכותב שהגדרת קהילה היא שיש לה מנין קבוע, בתי כנסיות, מורה צדק ומקוה טהרה. הגר"ח קניבסקי דימה את שני הענינים ואמר שבגדר "בני

העיר" לעניין "עניי עירך" נכללים במיוחד כל הזקוקים לצרכי הקהילה, אליה אנו משתייכים.

אז בקדימות בצדקה לעניי העיר, עלינו להקדים את חברי קהילתנו או החסידות והקבוצה אליה אנו משתייכים, על פני עזרה לקהילות אחרות. כן כן, חסיד טשרנוביל צריך לסייע לחסידי טשרנוביל (לפחות המתגוררים בעיר, אם כי יתכן מאד שגם לאלו שאינם מתגוררים בעיר), לפני שהוא יסייע לקופת הצדקה של העיר. אברך ליטאי מקהילת 'דרך החיים' צריך לסייע קודם כל לחברי קהילתו, ורק לאחר מכן לחברי קהילת 'דגל התורה', ולקהילת 'דגל התורה' הוא צריך לסייע לפני שיעזור לחסידי ויזניץ'. מתפלל בבית הכנסת 'בן איש חי' הספרדי צריך לסייע קודם כל לחברי קהילתו שלו, וכן הלאה. אלא אם כן הנצרך הספרדי הוא חבר יותר טוב שלי מהנצרך הליטאי. אם בקהילה הליטאית, אליה אני משתייך, יש יהודי שאני לא בקשר קרוב איתו, ואילו שכני התימני או החסיד או המרוקאי- נמצאים איתי ביחסי שכנות טובה, ברור שעלי להקדים אותם על פני חבר קהילתי. וכך הלאה והלאה.

בעוד ששמאלנים יפגינו תמיד בעד הפליטים מרואנדה, יעזרו לפליטי רעידת האדמה בהאיטי, אבל לא יעזרו למשפחות במצוקה בשדרות או בכרמיאל, וודאי לא ל'פרזיטים' ואוכלי החינם' כדבריהם (עפ"ל) בבני ברק, הרי השקפת התורה הפוכה לגמרי. חז"ל מדגישים שהזהות, החסד האמיתי, מתחיל בבית. הגמרא בסנהדרין מגדירה זאת במשפט אחד נפלא: "האוהב את שכניו, והמקרב את קרוביו, והנושא את בת אחותו, והמלווה סלע לעני בשעת דוחקו - עליו הכתוב אומר 'אז תקרא וה' יענה'". חסד וצדקה, חיבור וקירבה, צריך לחפש קודם כל במעגל הקרוב ביותר אלינו.

כך מצאנו בהנהגת החסד של רות, אמא של מלכות, שהיתה סמל לחסד בעם ישראל, וכדברי בועז לרות: "ברוכה את לה' בתי גדול חסדיך האחרון מזה הראשון".

רות לא הקימה מפעל חסד, בית תמחוי לנוזקים וכדומה, אלא היתה נאמנה לחמותה, למרות שחטאה ויצאה מארץ ישראל ונענשה. רות היתה נאמנה לבעלה להקים לו שם עם בועז הזקן ("לבלתי לכת אחרי הבחורים אם דל ואם עשיר") למרות שבעלה הראשון חטא בכך שהתחתן עמה בהיותה מואבית, כל זה לא מנע ממנה להראות מחויבת עצומה למשפחתה ולבעלה ומחמת זה הוכתרה לסמל של בעלת החסד בעם ישראל. קודם כל תדאג להוריך, לילדיך הנשואים, לאחיך ואחיותיך ובני משפחתך, אחרי זה לכל הסביבה, לכל תושבי העיר בה אתה גר, ואחרי זה- לכלל 'כלל ישראל'. אל תתחיל בדאגה לחתולים או לסודנים...

היכן נמקם את ארגוני ההצלה בתמיכות שלנו?

רמקול עובר ברחובה של עיר ומבקש את עזרת הציבור לתרום כסף למען חולה במחלה הנוראה, השם ירחם. זה הזמן לפתוח את הכיסים. הצלת נפשות קודמת לכל המטרות האחרות ואפילו

להחזקת תלמוד תורה. כך נפסק במפורש בשולחן ערוך וברבים מספרי הפוסקים. לכן כשמבקשים מאיתנו לתרום להשתלת לב או כליה, להטיס חולה לחו"ל, לפדות שבוי שנשקפת סכנה לחייו או לתרום לעני שאין לו אוכל ועלול לגווע מרעב, הם אכן קודמים לכל הצרכים האחרים.

גם כאן יש מקום להסתייגות. כאשר מדובר בפדיון אסיר מבית כלא ישראלי, לא מדובר כלל בפיקוח נפש. גם מחבלים איומים ונוראים, רוצחי יהודים, שוהים בכלא הישראלי ללא שום סכנת חיים. בישראל לא נשקפת, בדרך כלל, סכנת חיים לאסירים, ו"פדיון שבויים" הכוונה לפדות שבוי הנמק בכלא במדינות העולם השלישי או בארצות ערב, כמובן. גם כשאנו שומעים על חולה אנוש שהוטס לחו"ל, עלינו לשאול: האם החולה לא יכול להיות מטופל בארץ? האם במקרה שלו, אין רופאים מומחים שיוכלו לטפל בו כיאות? אם מומחי רפואה, כמו הרב פירר, הרב בני פיישר ודומיהם, מסכימים שכן, החולה הזה, רחמנא ליצלן, זקוק לטוס דווקא לחו"ל כדי לנתחו, עלינו להעמיד בראש סולם התרומות שלנו את הוצאות האישפוז והניתוח שלו, גם אם מדובר במאות אלפי דולרים.

האם תמיכה בארגוני הצלה, כמו מד"א, "הצלה" ו"איחוד הצלה", נחשבים לראשונים בסולם העדיפויות של התמיכה בצדקה? אינני יודע. מצד אחד, הם מצילים מאות נפשות בשנה. הסטיסטיקה קובעת שארגוני ההצלה מצילים חיים בכל יום ויום. אך מצד שני, לא מדובר בפיקוח נפש העומד כעת על הפרק, אלא תמיכה בפיקוח נפש עתידי, הנשען על מקרים בעבר. הפוסקים כתבו שפיקוח נפש עתידי אינו נחשב לפיקוח נפש עכשווי, הוא בדרגה נמוכה יותר, ולכן אינני יודע היכן למקם את מיקום התמיכה (החשובה, ללא ספק) בארגוני ההצלה השונים, בסולם העדיפויות שלנו. מצד שני, מצד חשיבותם והכרת הטוב כלפיהם, צריך לזכור כי כל המתנדבים באיגונים אלו, יוצאים יום וילילה לקריאות עזרה וסיוע, מרבית הפעמים, על חשבונם הפרטי (זמן, דלק, ואפילו טורחים להשיג ציוד רפואי).

החזקת תלמוד תורה, כמו לתמוך באברכי כולל, בחורי ישיבה ובתלמוד תורה, קודמת לבניית בית הכנסת ולצדקה לעניים שלא נשקפת סכנה לחייהם. התלמוד הירושלמי מספר שרבי חמא התפאר באבותיו שבנו בית הכנסת בלוד ורבי הושעיה השיב לו שיותר טוב היה אם היו נותנים את הכסף לתלמידי חכמים שרוצים לעסוק בתורה. כך נפסק בשו"ע (סי' רמט סעיף טז). מטעם זה נפסק בשולחן ערוך (סי' רנט) ש"צדקות שהתנדבו לצורך בית כנסת... יכולים בני העיר לשנותם לצורך בית המדרש או תלמוד תורה, אבל לא מתלמוד תורה לצורך בית הכנסת". הכוונה, שמוותר לשנות לדבר שיש לו דין קדימה ולא להיפך. וכל שכן שתלמוד תורה קודם לצדקה לעניים, שהרי נפסק בשו"ע שאף בנין בית הכנסת עדיף מצדקה לעניים, וכן כתב החכמת אדם (כלל קמב, ז).

רבי אליהו מן שליט"א שאל את מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל

את השאלה הבאה: הבנים של הנגיד הנודע הרב רייכמן שואלים: אחרי הסתלקות אביהם, יש להם הצעות רבות לעשות לעילוי נשמתו. הם יודעים כי אביהם בעל הצדקה הגדול, רצה תמיד לתת להיכן שבאמת חשוב לתת. והם בבקשה מיוחדת לדעת מה היא הדרך אשר ילכו בה. האם לתרום לגמ"ח, שצדקתו עומדת לעד, לתרום לאלמנות ויתומים. או לתרום לתורה, להחזקת תורה, או לתת בנין שיהיה קיים תמיד. או לתרום לשיבות או כוללים. והאם יש מעלה בכלל שלומדים משניות בעיון כגון 'טהרות', או דבר אחר שלא הוזכר כאן?

השיב לו מרן הגר"ח זצ"ל כך: העיקר לתת לתורה. תלמוד תורה כנגד כולם. ולתת גם לדברים של מצוות. ואינני יכול לומר להם לפרטים - כמה אחוזים לזה וכמה לזה, זאת הם צריכים להבין לבד. והוסיף הגר"ח קניבסקי זצ"ל: החזקת תורה קודם להקמת בנין של תורה, ושיבות וכוללים - הם שווים מצד ההלכה ולשאלתם אמר הגר"ח קניבסקי כי יש גם מעלה בתמיכה בכלל שלומדים משניות 'טהרות', כי עוסקים בדבר שלא כולם עוסקין בו.

נחלקו האחרונים אם החזקת תשב"ר (חיידר) קודמת לתמיכה בתלמידי חכמים (אברכי כולל), או שתלמידי חכמים קודמים לתשב"ר. מצד אחד אמרו חז"ל שלימוד התורה של תינוקות של בית רבן חשוב יותר מלימוד התורה של האמוראים, מכיון שאין בהם חטא, ומצד שני כתוב "אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב" ואמרו חז"ל ששערי ציון הם השערים המצויינים בהלכה, שהם חשובים ביותר. האגרות משה (יו"ד ח"ג סי' צד) מסביר שביותר צריך בעלי הוראה, ואם יש כבר בעלי הוראה, תינוקות של בית רבן קודמים. ולכן, יש להקדים לפרנס מורי הוראה או אברכים שלומדים הוראה, ואחר כך יתנו לתינוקות של בית רבן ואחר כך לכל ישיבה. לעומת זאת, המהר"י אסאד זצ"ל (שו"ת מהרי"א יו"ד סי' שטו ובח"ג סי' רמג) כתב שכל החזקת תלמיד חכם קודמת להחזקת תשב"ר, כיון שתלמידי החכמים יגעים בתורה. יש על כך מספר דעות בספרי ההלכה.

נחלקו הפוסקים האם בניית בית כנסת והחזקתו קודמים לצדקה לעניים שלא נשקפת סכנה לחייהם, או שעניים קודמים לבית הכנסת. דעת הערוך השולחן היא שאם חסר בית כנסת בעיר (כגון שאין מספיק מקומות לבני העיר בבתי כנסת הקיימים, אבל לא כשחוג מסוים וכדומה מעוניין בבית כנסת נפרד), או שחסר כסף להחזקת בית הכנסת והציבור זקוק לו, יש להעדיף את בית הכנסת לכל הדעות. לכן אם חסר כסף להחזקת בית הכנסת רשאים הגבאים לפרסם שאין לתרום לעניים שבאים

לבקש כסף בבית הכנסת, על חשבון הצדקה לקופת בית הכנסת (בספר צדקה ומשפט מסתפק האם הגבאים רשאים למנוע את העניים מלהתרים בבית הכנסת, בטענה שאין להם מספיק כסף כדי לתחזק את בית הכנסת. אמנם פשוט לו שהגבאים רשאים לפרסם שלא יתנו צדקה על חשבון התרומות להחזקת בית הכנסת). מרן הגר"ש וואזנר זצ"ל כתב שבמקרה הפוך, שהעניים זקוקים לדברים בסיסיים, אף שלא נשקפת סכנה לחייהם, וכגון שאין להם כסף לחתן את ילדיהם בצורה מינימלית, ובית הכנסת זקוק רק לשיפוץ שאינו הכרחי, עדיף לתרום לעניים לכל הדעות בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' קצט) כתב שבנין בית הכנסת עדיף מצדקה לעניים רק במקום שאין בית הכנסת כלל, אבל במקום שיש בית הכנסת, אלא שכל חוג וקהילה רוצים בית כנסת נפרד, צדקה לעניים קודמת. עוד חידש הגר"ש וואזנר זצ"ל שבזמננו מצוי שמשתמשים בבתי כנסיות עבור כוללים או לסדרי קביעות עתים בערב ולשיעורי תורה, וממילא יש בית הכנסת גדר של החזקת תורה ואם כך, תרומה לבית כנסת נחשבת לתרומה להחזקת תורה, הקודמת בתמיכה בעניים שיש להם מה לאכול.

צדקה לכל עני

סיפר לי יו"ד: יהודי צעיר נכנס לביהכ"ס ואסף כסף עבור נישואי חתן. אחד המתפללים גער בו ואמר לו: "אתה איש צעיר!!! למה אתה אוסף צדקה? לך לעבוד!!!!!!". היהודי פרץ בבכי נסער, ובתוך הדמעות סיפר לידידי שהוא כלל לא אוסף את הכסף לעצמו. "חבר שלנו, ממשפחה ענייה ביותר, התארס, והתגייסנו כמה חברים לאסוף לו צדקה. כל אחד התחייב לאסוף לו 35,000 שקל ובגלל ההתחייבות הזאת אני מתגלגל בכל בוקר, בשעות מוקדמות לפני תחילת ה'סדר', כדי לאסוף לו שקל לשקל, כדי לעזור לו. שמעתי הרבה תלונות", סיפר, "אך אף פעם לא צעקו עלי שאלך לעבוד. יש לנו ברוך ה' פרנסה. אך אני בכלל אוסף כסף למישהו אחר. רק לשם מצוה..."

ולא זו בלבד. שמעתי בעצמי ממרן הגר"ח קניבסקי זיע"א שגם במקרים שיהודי יכול להתפרנס בדרכים שונות, אך כעת הוא נצרך לכסף, הרי הוא עני לכל דבר ומצווה לתת לו צדקה ומעשר כספים, כי הדרישה ההלכתית של "עני" היא שאין לו סכום כסף כדי לחיות בו שנה שלימה, לצרכים מינימליים הנהוגים באותו המקום בו הוא חי, ואין לחשב את דרכיו, כיצד הוא יכול להשיג ממון בדרכים אחרות.

שנזכה להיות תמיד מהנותנים, וכשנזכה לברכת הש"ת למעשי הצדקה שלנו.

(פורסם ביתד נאמן)

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

"מעטפה עם המחאה מארצות הברית הייתה בדרך אלינו, וכל יום כאשר יצאנו מהבית בדקנו את תיבת הדואר. זה הפך לפעולה אוטומטית..."

לפעמים אתה חושב שעשית חסד עם אחרים, אבל האמת היא...

הבוקר, וכמובן בדקה בתיבת הדואר אם הצ'ק הגיע, וכמו תמיד, גם הפעם הוא לא נמצא. גשם שוטף ירד בחוץ, והיא מיהרה להביא לשכנים את התעסוקה המאווררת. ובדרך חזור היא הייתה עם הרגשה נעימה ומרוממת שהצליחה לעזור קצת.

"כשהיא מתקרבת לבניין שלנו היא מבחינה בשביל הכניסה לבניין במעטפה מקומטת. היא מרימה את המעטפה ורואה שהיא ממוענת אלינו. מאיפה? מכתובת בארצות הברית... כן כן, זו אותה המעטפה המיוחלת לה אנחנו מחכים כבר כמה שבועות... בדיוק היום היא הגיעה, בגשם השוטף, בדיוק היא נפלטה מתיק הדואר או מהתיבה ונחתה על השביל ביום כל כך סוער..."

"לתומנו חשבנו שאנו עושים חסד עם הזולת, אך למעשה חסד גדול נעשה עימנו... אותה שעת בוקר שאשתי יצאה בה, לא הייתה השעה שבה היא רגילה לצאת. אם לא החסד לידידים, היא לא הייתה יוצאת, ואני הייתי מגיע הביתה רק בצהריים. המעטפה הייתה עלולה להמשיך להתגלגל בחוץ ולהירטב בגשם עד אובדנו של הצ'ק החשוב כל כך. ברוך השם שזכינו לראות את השגחתו הפרטית".

(פרפרת, גליון 521)

מספר בעל המעשה: "עברנו לבית חדש בעפולה, והיינו זקוקים לערוך בו כמה שיפוצים חשובים. ידענו שמעטפה מארצות הברית עם המחאה של שנים עשר אלף דולר נמצאת בדרך אלינו, וחיכינו לה בכיליון עיניים. כל פעם שיצאנו מהבית בדקנו מה קורה בתיבת הדואר. זהו סכום לא קטן, וכמה וכמה דפיקות לב ליוו את הציפיה הזאת.

"לא היינו בטוחים שהמשלוח בדואר מספיק מוגן בשביל סכום כזה. כל יום כאשר יצאנו מהבית בדקנו את תיבת הדואר. זה הפך לפעולה אוטומטית. יוצאים, בודקים, רואים שעוד לא הגיע וממשיכים הלאה.

"יום אחד אנחנו שומעים ששכנים שלנו נכנסו לבידוד מחמת חשש 'קורונה'. יש להם בבית ילד שהוא חולה מאומת, וכל המשפחה עם ההורים, העוללים, הפעוטות, הילדים והטף, מסתגרים יחדיו בתוך ביתם. בעפולה גם אנשים שגרים במרחק של כמה רחובות זה מזה עדיין נקראים שכנים.

"אשתי רצתה לעזור להם בכל ליבה, והיא החליטה להביא להם דיסק מעניין לילדים וכמה חוברות יצירה שיעסיקו את ילדי המשפחה ויאפשרו קצת מנוחה להורים. היא יצאה בשעות

ברית כרותה לפני הקב"ה שכל מי שמתבונן וקורא בכל יום את מעשה הקטרת ינצל מכל דברים רעים וכשפים שבעולם ומכל פגעים רעים ומהרורים רעים ומדין רע ומדבר ומגפה

בפרשתנו אנו קוראים על הקטרת הקטורת, וסגולות רבות נאמרו על ענין זה, גם על הקרבתה, וגם אל ענין אמירתה, ריכוזו כאן שלוש מהם בתמצית

פרשיות הקטורת וסמניה יסייענו לחזור בתשובה! היינו שלא רק בבית המקדש בעצמו היה ריח הקטורת סגולה להתעורר בתשובה, כי אם אפילו ע"י אמירת פר' הקטורת גם אפשר להתעורר לתשובה!

וכתוב במדרש תנחומא (תצוה - טו) שכשהיה הכהן גדול נכנס לבית קודש הקודשים ידע אם נתכפר עוונות בני ישראל אם ענן

מאת הרב אליהו הנדלס

1. מעורר לתשובה ומכפרת:

הזוהר (ויקהל ריח): מביא שכל מי שהיה מריח בריח הקטורת בשעה שמקטירים אותה על גבי המזבח, היה מתעורר לבו לתשובה שלימה והיה לבו נטהר מכל הרהור רע ומטומאת היצר! היסוד ושורש העבודה (ב', י"א) מביא מהאריז"ל שאף אמירת

3. סגולה לעשירות!

הגמ' במסכת יומא (כו:) מביאה שהיו מפיסים חדשים לקטורת. שכהן שהקטיר קטורת, מעולם לא שנה אדם בה מפני שמעשרת. ורש"י מסביר לפיכך לא היו מניחין אותו לשנית. ועיי"ש שלומדים מהפסוק "שימו קטורה באפך" ואחר כתיב "ברך ה' חילו". החת"ס מפרש שהיו מפיסים כדי שלא יזכו לעולם במצווה יחידים. והטעם כי אדם שהורגל בדבר אחד עושהו כמצות אנשים מלומדה ואינו מתפעל, משא"כ כשזוכה לפרקים או מכ"ש חדשים, הרי הוא מתפעל וליבו שמח בעבודתו, לכן הפיסו לקטורת - שיתפעל המקטיר ויתעשר.

וראה בנודע ביהודה (או"ח, י) שהיות שמעשרת לכן נוהגים לומר "אין כאלוקינו" לפני הקטורת, שלא נאמר 'כוחי ועוצם ידי עשה לי החייל הזה' רק הכל מה', ולו נאה לברך על העושר. והר"י בר יקר (בפי' התפילות) מביא שהקטורת מעשרת, לפיכך הרגילה לומר במוצאי שבת קודש לסימן טוב!

וידוע בענין זה מה שכתוב ברמ"א (יו"ד רס"ה, י"א) בשם המהרי"ל דסנדק הוי כמקטיר קטורת, לכן נוהגין שלא לתת שני ילדים לבעל ברית אחד, והיא מעשרת כמו הקטורת!

הקטורת היה מתמר ועולה ונעשה כאשכול, היה יודע שנתכפרו עוונות ישראל שנאמר (שה"ש א') "אשכול הכופר דודי לי!" ומצינו בגמ' יומא (מד:) בשם דבי רבי ישמעאל שהקטורת מכפרת על לשה"ר שבצנעה - יבוא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי ורש"י בזבחים (פח:) מסביר, שהקטורת היא מעשה חשאי, שהכהן לבדו בהיכל.

2. סגולה לשמירה!

בזוהר הקדוש (פרשת פינחס) מובא: ברית כרותה לפני הקב"ה שכל מי שמתבונן וקורא בכל יום את מעשה הקטרת ינצל מכל דברים רעים וכשפים שבעולם ומכל פגעים רעים ומהרורים רעים ומדין רע ומדבר ומגפה, ולא יוזק כל היום ההוא, שאין הסטרא אחרא יכול לשלוט עליו. וצריך האדם שיכוין בה. אמר ר"ש אם בני אדם היו יודעים עד כמה חשובה היא מעשה הקטרת לפני הקב"ה, היו לוקחים כל תיבה ותיבה ממנה, והיו מעלין אותה להיות עטרה על ראשם ככתר של זהב! מבהיל!

"המלצתי מיד בחום על אותו נהג אדיב. טעות קטנה אבל קריטית עשיתי. לא קלטתי שיש הבדל עצום בין יום רביעי לבין יום שישי..."

מה שבטוח אפשר לומר: אשרי העם שככה לו, מי כעמך ישראל!

עצום בין יום רביעי לבין יום שישי. בעצם, מעולם לא עלה על דעתי שעשויה להיות מציאות כה משתנית ביום שישי בתחום נהגי ההסעות. ובכן, הנהג המסורתית, חובש הכיפה בקושי, טען בתוקף שהוא לא עושה כלל הסעות ביום שישי. 'דע לך', הוא הטעים בטלפון באוזני חברי 'כי אין הברכה שרויה במה שעושים ביום שישי. אצלי בבית, מהרגע שמפת השולחן הלבנה פרושה על השולחן, אין יותר נסיעות לצורכי פרנסה. וזה קורה אצלי בדרך כלל בשישי על הבוקר, או בחמישי בלילה...'.

"בקיצור, לא הועילו שום תירוצים ושכנועים. הוא לא עושה נסיעה כזו ביום שישי, ויהי מה.

"ואם חשבתם שבכך תמה ההפתעה, ממש לא. הנהג הסכים למסור לחברי מספר טלפון של נהג הסעות אחר, חבר שלו, אולם גם כאן נשמעה אותה תשובה. לא עובדים ביום שישי. כעת עוסקים רק בהכנות לשבת המלכה. וכך, שרשרת נוספת של כמה וכמה טלפונים לנהגים הניבה אותה תשובה פחות או יותר. עד שסוף סוף נמצא הנהג שהסכים בקושי לעשות את הנסיעה בזריזות גדולה 'לא אחרי השעה 1 בצהריים...'.

זאב אייזנשטיין

כל זרע יעקב יכבדוהו

ידידי, בעל קייטרינג מצליח במרכז הארץ היה נרגש מאוד כאשר סיפר את הדברים. "היה זה ביום רביעי" - הוא מגולל. "נזקקתי לשנע סעודת מצוה דשנה שזכיתי בס"ד להכין כיד המלך. פניתי לאחד מנהגי ההסעות שמספר הטלפון שלו רשום אצלי, ויצאנו יחד לנסיעה עם כל התכולה.

"במשך הדרך, לא שוחחנו בלימוד... הוא היה כזה סוג מסורתי, בקושי כיפה... כמובן שתחומי ההתעניינות שלו היו סביב סיר הטשולנט המהביל שהדיף ריח טוב בכל הטנדר, ואודות עניינים שונים של מה בכך.

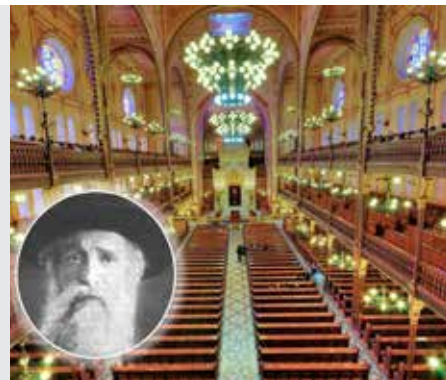
"יצאתי מאוד מרוצה מהשירות שלו ומהמחיר הסביר, וכך באופן טבעי, כאשר ביום שישי שלאחר מכן התקשר אליי חבר טוב, המנהל אף הוא קייטרינג מצליח, בבקשה שאמליץ לו על נהג הסעות לשנע שבת שלימה' מעיר לעיר, המלצתי מיד בחום על אותו נהג אדיב.

"טעות קטנה אבל קריטית עשיתי. לא קלטתי שיש הבדל

"לא חקרנו את התופעה, ולא בדקנו אם מדובר בחיזוק מיוחד, שרווח בקרב נהגים, מפאת המלחמה. מה שבטוח אפשר לומר: אשרי העם שככה לו, מי כעמך ישראל! בזכותם יבוא כבר הגואל!" (ביטוי הולם - המבשר)

"ואני וחברי, עומדים תמהים ונדהמים. לא מדובר כלל באנ"ש, בלשון המעטה. לא מדובר בכאלו שמקפידים להניח תפילין של רבינו תם... בלשון נקיה... אבל, את שבת המלכה הם מכבדים בצורה מיוחדת ראויה לכל שבת.

מרגלא בפומיה דכ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב זי"ע מאמר הצדיקים עה"פ באסתר: "כי אם החרש תחרישי בעת הזאת" - בעת התפילה, אזי "רווח והצלה יעמוד ליהודים"...

ט' אדר - הפלא הגדול בתאריך פטירתם של כל תלמידי הרבי הגדול מנייטרא זצוק"ל הי"ד

מהו הפלא בפטירתם של היראים הללו בט' אדר? וכי יש יום בשנה שאין נפטרים בו צדיקים ויראים? ובכן, בין גדולי גאוני ארץ וחסידיו עליון צדיקי יסוד עולם שחיו בדור שלפני השואה, היה הגאון הצדיק רבי שמואל דוד אונגר זצוק"ל רבה של קהילת קודש נייטרא והעמיד שם אלפי תלמידים מסובלים בתורה ויראת שמים, קדוש היה בחיים חיותו, ונתקדש בקדושה יתירה בעלות נשמתו על קידוש שמו יתברך בשנות הזעם, השם ירחם.

שמץ של ידיעה במדריגתו הגדולה, אפשר ללמוד מאשר נבחר בכנסיה הגדולה של אגודת ישראל לפתוח אותה באמירת פרקי תהלים, ואמר הגה"ק רבי אברהם מרדכי מגור זצוק"ל בעל ה"אמרי אמת", שאילו לא באנו לכנסיה הגדולה אלא לשמוע את פרקי התהילים שיצאו מפי הנייטרא רב - דיינו!

ובכן, בצוואתו הקדושה מתחנן הוא לתלמידיו שלא ישיחו שיחת חולין בשעת התפילה ובשעת קריאת התורה, ונסתלק לבית עולמו ביער ב-ט' לחודש אדר תש"ה הי"ד זי"ע"א.

בהיותו בעמק הבכא ביערות באנסקא ביסטריצא, טרם עלתו בסערה השמימה, ביקש מבנו זצ"ל שימסור את צוואתו הקדושה בזה הלשון: "אמור לבני ולתלמידי אשר יישארו בחיים, כי הנני מבקש מאתם שיקבעו עתם לתורה ושיתפללו במנין, ויזהרו מאוד שלא לשוח שום שיחה בשעת התפילה, ולא בחזרת הש"ץ ולא בשעת קריאת התורה, ויזהירו את הסביבה שלהם על כך"...

ובכן, הט אונגן ושמע: היהודי החשוב הנ"ל רבי דוד הכהן גליק זצ"ל, תלמידו של הרב מנייטרא, מלבד רום ערכו, היה מצויין במידה זו, שהיה מוחה בכל תוקף אם היו מדברים בבית הכנסת בשעת התפילה או בשעת קריאת התורה, ובכך דבק בצוואתו הק' של רבו. לכן כשזכה ונסתלק לבית עולמו ביום הי"א"צ של רבו, היה לפלא, שיש בזה סימנא מילתא שזוכה להתקשר עם רבו בעולם הנשמות.

תלמידי הרבי הגדול מנייטרא זצוק"ל הי"ד שמסר נפשו על שתיקה בשעת התפילה - המשיכו בדרכיו להזהיר על שתיקה בשעת התפילה, ונפטרו באותו יום של פטירת רבם.

שייף עייל שייף נפיק וגריס באורייתא תדירא ולא מחזיק טיבותא לנפשיה, נהנה מיגיע כפיו וחביב מאד וחשוב בעיני רבנו גדולי תורה - הלא הוא מוה"ר ר' דוד הכהן גליק זצ"ל. וכשליוו אותו לבית עולמו, העיר מאן דהו שהיום ט' לחודש אדר, והיה לפלא.

עוד הם מדברים, והוסיף אחד מן המלווים: הן בשנה שעברה ביום ט' אדר ליוו לבית עולמו את היקר שבערכין, מוקיר רבנו מצויין, משאו ומתנו באמונה להפליא, קובע עיתים לתורה, איש אמת וירא שמים מופלג, מידידיו של הנפטר, מוה"ר גבריאל שטרן זצ"ל, ונתווסף פלא על פלא.

וכאשר נדברו יראי השם איש אל רעהו על הענין הנ"ל, נתעוררו עוד על דבר אשר לפני שנים רבות נסתלק לבית עולמו מלמד בתלמוד תורה חוג חתם סופר זכרון מאיר - צדיק תמים, "א פארציטישער איד" מלפני הרבה דורות - מוה"ר יעקב משה בראון זצ"ל, ביום ח' אדר, ונטמן בבית מועד לכל חי למחרת - ט' לחודש אדר, והיה לפלא.

והנה נזרקה עוד מפי החבורה, אשר עוד רבות בשנים קודם לכן, היה יהודי צנוע ומעלי, תם וישר, ירא את השם מאד, ושמו הטוב מוה"ר מיכאל גרב זצ"ל, וגם הוא נסתלק לבית עולמו בט' באדר, וכל אלו מפליאים פלאות.

עברו שנים מכל הנ"ל, ובאה השמועה הלא טובה על פטירת הרב הגאון הצדיק משיירי כנסת הגדולה, רבי דוד בן ציון קליין זצ"ל רבה הנערץ של יסודות, והנה גם הוא נסתלק לבית עולמו בט' לחודש אדר.

כשסיפרו זאת לאחד ממצדיקי הדור שליט"א, נשתומם מאד ואמר שאם לא שמעידים לפניו מי שידוע ומכיר הנפטרים הנ"ל, היה נראה כגוזמא.

ועל פי דרכנו למדנו מכאן את גודל יקר ערך ההנהגה הקדושה שלא לשוח שיחת חולין בבית הכנסת בשעה שהציבור מתפללים, עד שהיה כנראה חשוב כל כך - שבזאת נדבקו התלמידים להתחבר עם רבם בעולם העליון.

ובכן, בזמנים טרופים שאנו נמצאים בהם, אשר לא נדע מה ילד יום, והרשעים כים נגרש, השקט לא יוכלו שונאי ישראל, שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו והצרות של הכלל והפרט מתרבות, השם ירחם, מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה. האם נתעלם ממה שאמרו חז"ל הק' במסכת דרך ארץ (הביאם במשנה ברורה סימן נו ס"ק א) דרבי חמא ראה לאלוהיה בכמה אלפי גמלים טעונים אף וחימה לשלם לאלו ששיחים באמצע קדיש וכיו"ב, וכי חסר לנו צרות שצריכים אנו להוסיף חרון אף וחימה ח"ו, השם הטוב ירחם.

ובודאי ראוי להתעורר עד שתחת הסרפד יעלה הדס, ובמקום שיחת חולין במקום ובזמן שמביא אף וחימה, אדרבה, יתחזקו ללכת בדרך הצדיקים הנ"ל ולענות אמן, קדושה, אמן יהא שמיה רבה, ובזה נקרע רוע הגזירה. וכפי שהיה מרגלא בפומיה דכ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב זי"ע מאמר הצדיקים עה"פ באסתר: "כי אם החרש תחרישי בעת הזאת" - בעת התפילה, כדכ' ואני תפילתי לך ה' עת רצון, אזי "רווח והצלה יעמוד ליהודים".

ויהי רצון שנוסיף כולנו אומץ בכבוד ומורא מקדש, וננהג בכובד ראש בכלל, ובשעת התפילות והקדישים וקריאת התורה בפרט, ונסו יגון ואנחה ויתמלאו משאלות לבנו לטובה, אכ"ר.

(מתוך הספר "מסלול ודרך" - מאמרים ממרן אדמו"ר מחוג חתם סופר שליט"א, אשר נכתבו עבור גליון "ליבי ער" באלעד, הובא ב'אור לישירים')

וכשהזכיר מאן דהו את רעו היקר מוהר"ר גבריאל שטרן זצ"ל, גם הוא תלמיד הרב מנייטרא, שגם הוא נסתלק בשנה קודמת בט' אדר, היה לפלא עצום, שגם בו היתה מידה קדושה זו, שלא זו בלבד שנוהר טובא שלא לשוח בשעת התפילה ובשעת קריאת התורה כלל, אלא אף לא היה מניח לאחרים שיעברו על דברים אלו אשר מביאים ח"ו חרון אף, והכל ידעו שמוהר"ר גבריאל לא יניח לדבר לאחרים בשעת התפילה, וא"כ כשזכה גם הוא להסתלק מהעולם ביום היא"צ של רבו הק' שהזהיר על ענין הנ"ל, ש"מ שזוכה להתקשר בקשר עליון דאורייתא עם רבו. והדברים מראים דהזהירות במידה קדושה זו - היא שהביאתו לכך.

וכאשר נלקטו שמותיהם של היראים הנוספים - כולם תלמידי הרב מנייטרא - מוהר"ר יעקב משה בראון זצ"ל ומוהר"ר מיכאל גרב זצ"ל, שהיו אף הם מיוחדים ורשומים במידה קדושה זו שלא שחו שום שיחה כל שהיא בשעת התפילה, והמה גם המה תלמידי הגה"ק מנייטרא זי"ע א ודבקו במה שהזהיר בצוואתו וזכו להתחבר בט' אדר עם רבם הק'. וכאמור גם רבה של יסודות הגאון הצדיק רבי דוד בן ציון קליין זללה"ה נפטר בט' אדר, והוא גם הוא מתלמידי הגה"ק מנייטרא ומלבד רום מעלותיו ומדריגותיו, הנה היה דבוק במידה קדושה זו.

והדברים מראים בעליל שזכות זו שנוהרו שלא לשוח שיחת חולין כלל בעת שהציבור מתפללים או בקריאת התורה וכו', ונדבקו בזאת בציווי שציום רבם הגדול בצוואתו הקדושה, הועילה להם להתקשר עם רבם בעת עלותם לשמי מרומים. [מאמר זה נכתב בגליון 'ליבי ער' לקראת ט' אדר תשע"א. ומה נפלאנו עת הגיעה בשורה לאוזנינו מירושלים עיה"ק, כי באותו השבוע אור ליום ג' הסתלק לבית עולמו בשנת הצ"ח לחייו ה"ה הרה"ח הישיש רבי יהודה דויטש זצ"ל, תלמיד חביב לרבנו הגה"ק מנייטרא זי"ע, וכמעט למותר לציין שיום פטירתו חל בתאריך ט' באדר! יום פטירת רבו, ויהי לפלא].

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי
הירושלמי בעברית ובאידיש

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

בבא קמא דף קי

מדוע הילד אכל ואכל אך לא שבע?

אכילה גסה

הגיע לשביעה, והתלונן כל הזמן שהוא רעב...
האבא הגיע אל מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל, ושאל מה עליו לעשות במקרה כזה. הגר"ח השיב, שיבדקו את המזוזות בבית. והתוצאה: במזוזה שהיתה קבועה בפתח הראשי של הבית, בפרשת קריאת שמע, במקום 'ואכלת ושבעת', היה כתוב 'ואכלת ואכלת'...

(ופריו מתוק בראשית יד ט)

סח הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: מעשה שהיה, כך סיפר לנו הרב אשר זאב לוריא, מנהל ת"ת 'אהל תורה' ברמת אלחנן, בילד שהיה בריא לחלוטין, ומעולם לא התגלתה אצלו כל בעיה רפואית, והנה לפתע קרה דבר מוזר.

הילד אכל ואכל ואכל ולא שבע... הדבר היה לפלא בעיני הכל, משום שכאשר הבחינו ההורים שהילד אינו שבע, הם דאגו להאכיל אותו בכמויות אוכל יותר גדולות, ולמרות הכל, הילד לא

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפותח בכל יום' לתיבת המייל שלך

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

כמה זמן מותר להשתות בין הברכה לאכילה?

לחדר, ובתנאי שלא הסיח את דעתו בינתיים. אולם, אם הפסיק בדיבור, אף במילה אחת, ואף בענייה ל'דברים שבקדושה', כגון 'אמן', קדושה או 'פְּרָכוּ' - צריך לשוב ולברך, אלא אם כן הפסיק לצורך הברכה, או שענה 'אמן' על ברכה זהה, שבדיעבד אינו שב ומברך.

[שו"ע ר"ו, ג, משנ"ב יא-יב, ושעה"צ יג; בו"מ דרשו, 18, 20, 22 ו-24]

בכל ברכה שמברכים לפני הנאה הנאה - דהיינו אכילה, שתייה וריח - או לפני קיום מצוה, אסור להשתות בשתיקה, או לעבור מחדר לחדר, וכל שכן להפסיק בדיבור, בין הברכה לדבר שמברכים עליו. וכשהשתהה יותר מ'כדי דיבור' - דהיינו כדי אמירת "שלום עליך רבי" - שלא לצורך האכילה, נחלקו הפוסקים אם צריך לשוב ולברך; ולהלכה, אינו שב ומברך, והוא הדין כשעבר מחדר

מה הקשר בין טמפרטורת המאכל לברכה?

על מנת למנוע את ההשתנות לאחריה, וכדי לברך על מאכל נקי. וכמו כן, אם צריך לשפוך או להשליך חלק מהמאכל לפני שאוכל, יעשה זאת לפני הברכה, הן כדי שלא להשתנות לאחריה, והן משום שיש בדבר בזיון לברכה, שמברך על המאכל ואחר כך משליך את חלקו.

[משנ"ב ר"ו, יב; בו"מ דרשו, 27 ו-30]

על פי האמור, אין לברך על מאכל או משקה חמים מאד, או קרים מאד, משום שהמברך עלול להשתנות לאחר הברכה עד שיוכל לטעום מהם. וכן באכילת פרי עם קליפה שאינה נאכלת, יש להסיר את הקליפה לפני הברכה; ובענין זה יש טעם נוסף - שמא ימצא שהפרי אינו ראוי לאכילה, וברכתו תהיה לבטלה. וכן אם יש לכלוך כלשהו במאכל, יש להסירו לפני הברכה,

מי שבירך 'שהכל' על קפה ועוגה יחד - האם יצא ידי חובה?

היסח הדעת וכדומה. ואם לא התכוון לברך גם על המאכל השני - אף אם טעה והחזיקו בידו בשעת הברכה, או שטעה וחשב שמאכל זה ברכתו 'שהכל' - לכלל הדעות אין הברכה חלה עליו, ועליו לטעום מהמאכל שברכתו 'שהכל', ואז לברך על המאכל השני את הברכה הראויה לו.

[שו"ע ר"ו, ב, משנ"ב ח-י, ושעה"צ ח; בו"מ דרשו, 11 ו-12]

כפי שלמדנו, המברך 'שהכל' במקום כל ברכה אחרת, יצא ואם בירך 'שהכל' על שני מאכלים שהאחד ברכתו 'שהכל' והשני ברכה אחרת - אם התכוון לברך על שניהם, פטר את שניהם. ויש אומרים, שמאחר והברכה חלה על שברכתו 'שהכל', אינה חלה על המאכל האחר. ומספק, אין לברך שנית, אך רצוי להימנע מאכילת המאכל השני עד שישבו ויתחייב בברכה ראשונה מחמת

* מי שבירך 'האדמה' על פרי העץ, יצא ידי חובה, כיון שהעץ גם הוא צומח מהאדמה, והברכה אָמְת. אבל אם בירך 'העץ' על פרי האדמה, לא יצא ידי חובתו. ופרי שיש ספק אם ברכתו 'העץ' או 'האדמה' - לכתחילה ראוי לאוכלו בתוך סעודת פת; ואם לא ניתן לעשות כן, יש לברך עליו 'האדמה', כיון שבכך יוצא ידי חובה גם אֵילו הוצרך לברך 'העץ', כאמור.
* כלל אמרו חכמינו ז"ל בנוגע לברכות המאכלים: "על הכל אם אמר 'שהכל' יצא"; ואף על לחם ויין, שהם חשובים ונקבעה להם ברכה מיוחדת; אך כמובן שלכתחילה יש לברך על כל מאכל את הברכה הראויה לו.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

מדוע נהג החזון איש שלא לברך על הבננה שאכל בסעודת פת?

וכמו כן, אם הפרי משמש כמנה המוגשת בסעודה לשם מזון ושובע, ואף אם אוכל פרי חי כמות שהוא לשם כך - אינו מברך עליו; וכך נהג החזון איש, לאכול בננה בסעודת פת ללא ברכה, משום ששימשה כחלק מעיקר סעודתו.

[שו"ע קעז, ג, ומשנ"ב טו; בו"מ דרשו, 23]

מאכל שאין דרכו להאכל כחלק מסעודת פת, טעון ברכה ראשונה אף כשנאכל בתוך הסעודה. אולם, אם 'קבע' את סעודתו על מאכל זה, דהיינו, שהכין סעודה שבה ישמש מאכל כזה כתוספת העיקרית ללחם - נחשב המאכל לחלק מהסעודה, ואין לברך עליו אף כשאוכל ממנו ללא פת, וראה להלן פרטים נוספים בהלכה זו.

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי
הירושלמי בעברית ובאידיש

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666